

Trainers lijken in vergelijking met leraren minder aandacht te hebben voor pesten maar kunnen wel redelijk goed een inschatting maken van de ernst van pesten voor slachtoffers, zoals sociaal isolement, emotionele problemen, laag zelfbeeld en depressie. Gevolgen worden in het algemeen serieus genomen en niet gebagatelliseerd vanuit bijvoorbeeld een masculiene of competitieve oriëntatie van trainers. Niet elke trainer ziet pestgedrag overigens als een probleem. Pesten wordt soms gezien als een manier voor het leren van sociale normen:

Ik denk dat bij alle kinderen van ongeveer die leeftijd, het pesten en het plagen er een beetje bij hoort. Klinkt heel lullig, maar goed, het komt gewoon vaak voor en het gaat vanzelf weer over op een gegeven moment [gymnastiek].

Ik denk dat pestgedrag op zich nodig is. Het is toch ook een beetje zoeken naar elkaars dingetjes [voetbal].

Aanpak

Trainers leggen in hun aanpak van pesten vooral de nadruk op het stellen van regels en het sanctioneren bij het overtreden hiervan. Men komt veelal niet verder dan het bespreken van de ernst van de situatie en het geven van een waarschuwing of straf. Het onttrekken van de dader aan de sportactiviteit kost minder tijd en het sporten kan snel worden hervat. Leraren zijn meer preventief gericht in hun acties om pesten weerstand te bieden. Zij kunnen daarbij terugvallen op schoolgerichte methodieken en zorgteams. Leraren leggen minder de nadruk op schuld en straffen maar meer op het gezamenlijk oplossen van het pestprobleem, het weerbaar maken van slachtoffers, het via uitleggen tot inzicht en begrip komen en het gezamenlijk bedenken van oplossingen.

Trainers hebben zelf het idee met hun aanpak te invloed uit te kunnen oefenen op het pestgedrag en met hun aanpak kunnen volstaan: Iedereen kan als volwassene zelf wel invullen hoe je een beetje met pesten om moet gaan. Vaak even er wat van zeggen, het slachtoffer even gerust stellen, even sorry laten zeggen [paardrijden]. Het is misschien niet goed om te zeggen, maar als je iemand een keer een paar goede klappen geeft, dan houden ze er wel mee op [voetbal].

Opmerkelijk is dat geen enkele trainer gebruik maakt van een programma om pesten te voorkomen of tegen te gaan. Men acht programma's en protocollen ook niet nodig want trainers zijn in het algemeen tevreden over hun eigen aanpak. Ervan uitgaand dat pesten op sportverenigingen minstens net zo vaak voorkomt als op basisscholen, bestaat de indruk dat trainers de feitelijke omvang van pesten op de sportvereniging niet goed inschatten en hun eigen invloed, controle en effectiviteit op pestgedrag overschatten:

Natte vingerwerk. In mijn beleving zijn die maatregelen effectief. Maar ze zijn niet sluitend. Ik ben er niet altijd. Ik zie ook niet alles. Als ze staan te wachten worden dingen gezegd of gedaan worden die ik niet mee-krijg. Het is niet effectief. Het is op basis van wat ik toevallig zie en hoor en hoe ik daar toevallig over denk. Subjectief effectief denk ik [handbal].

Tips voor trainers

Preventief

- Maak aan het begin van het seizoen gezamenlijk afspraken met kinderen en hun ouders over wat te doen bij potentieel pestgedrag.
- Doe aan positief coachen, geef complimenten, wees betrokken op het leerproces en de persoonlijke ontwikkeling van elk kind.
- Leg niet teveel nadruk op competitie en prestaties.
- Laat kinderen niet altijd zelf groepjes maken en streef naar homogene groepen qua niveau en leeftijd.
- Stel duidelijk omgangsregels en bied structuur. Wees daarbij niet alleen gericht op de sportactiviteit zelf maar ook op het in goede banen leiden van sociale groepsprocessen.
- Zorg voor een goede sfeer en communiceer open met de kinderen bij problemen.

Curatief

- Wees alert op potentieel pestgedrag in kleedkamers, gangen, fietsenstallingen en direct buiten de locatie van de sportvereniging.
- Spreek met de kinderen af dat zij pestgedrag altijd bij de trainer melden.
- Spreek bij pesten in eerste instantie de groep aan. Iedereen heeft daarin een rol, niet alleen de daders en de slachtoffers.
- Maak kinderen voor elkaar verantwoordelijk en assertief in het aanpakken van pestgedrag. Anders blijft de aanpak van pesten teveel afhankelijk van de trainer en gaat het pesten gewoon door als er geen toezicht is van volwassenen.
- Probeer te achterhalen waarom kinderen van de vereniging afgaan. Veelal blijkt sportuitval relationele oorzaken te hebben.

Paul Baar is wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit Utrecht, departement Gedragswetenschappen www.uu.nl/staff/pbaar

Literatuur

Baar, P. (2012). *Peer aggression and victimization in Dutch elementary schools and sports clubs: Prevalence, stability, and approach across different contexts* (Doctoral dissertation). Utrecht: Utrecht University. ◀